

Népfrontküldöttek

Nem jövedelmező gmk

Valaki azt ajánlotta — a Hazafias Népfront VIII. kongresszusának megyei küldöttei közül — mindegyiket Szépfalusi Péterről írjak. Ő volt az, aki az egyik legértékesebb hozzászólást mondotta el a megyei népfretertekezleten. Az ajánláshoz még az is hozzátartozott, hogy a kölaj- és földgazdálkodás termelőmestere nagy aktivitással — immáron öt esztendeje — dolgozik a népfreter gazdaságpolitikai munkabizottságának tagjaként, és országos tanácsagként.

Miről szól a megyei küldöttértekezlet? A fizikai dolgozók munká- és életkörülményeiről, arról, hogy az olajmezőkön bizony nem ritka az, amikor félkész vagy működésképtelen berendezésekkel, gyakori üzemzavarokkal küszködnek. Nem jó ez senkinek, sem a népgazdaságnak, sem az ott dolgozó embereknek. A másik gond amiről beszélnie kellett — bár ki ne tudná — a másodállás, a gmk, a munka utáni hájtás, amelynek gazdasági hasznossága nem kérdőjelezhető meg, de annál inkább érződik családrontó hatása.

Szépfalusi Péter a munkások gondjait, problémáit nem híreként, hanem saját közvetlen tapasztalataiból ismeri, hiszen a nagykanizsai szakközépiskola elvégzése után gépkezelőként kezdte az algyői kőolajnál. Aztán volt műszakvezető, majd gépipari technikus — és két éve — termelőmester.

„Világeletemben szerettem a köz érdekeiben nyúzni, mozgólógni” — mondja tömör válaszként a kérdésre, miért vállalta el a társadalmi megbízatást fél évtizeddel ezelőtt. *A gazdaságpolitikai munkabizottságban azért érzi jól magát, mert egyszerűen át fogó képet kap a mindennapok „pénzes” gondjairól, s ugyanakkor lehetősége nyílik bepillantani a gazdasági vezetés mikéntjébe is. Segítő láncszemnek érzi magát, mert úgy hiszi, a kis ember ügyesbajos dolgainak tolmácsolása városi, megyei, országos fórumokon fontos teendő a közért. S a fordított út: a felsőbb „szférákban” hallott háttér-információk megismertetésével, közvetítésével úgyszintén a köz javát tudja szolgálni.*

Szabad ideje mostanság kevés van és lesz, mert a VIII. kongresszusra való felkészüléshez többek között szükségeltetik az elmúlt öt esztendő munkáját értékelő vastkos beszámolókat áttanulmányozása is. Azt mondja, ha jut rá idő, feltétlenül szeretne felszólalni a népfreter legfelsőbb szintű tanácskozásán. *Elmondandó — vagy inkább tolmácsolni — mindazokat a gondolatokat, javaslatokat, amelyek meggyenk lakóit foglalkoztatják.* Szólni kíván az életszínvonal kapcsán a nők túlterheléséről, a gyerekrühák magas áráról és egyéb gazdasági problémákról. Mondandójában természetesen helyet kap itthoni felszólalásának két legfőbb felvetése is. *A fizikai dolgozókra háruló egyre nagyobb terhek, a túlmunka szülte számtalan otthoni feszültség.*

Bár Szépfalusiék házi pénztára is elbírná a férj túlmunkával keresett többletjövödelmét, ő mégsem gémezik, mert vallja: a családdal, a gyerekeivel eltöltött idő — hosszú távon — többet kamatozik. Furcsa hallani — ebben az önzésre nevelő világban —, hogy azt mondja: *inkább vállalt kevesebb pluszmunkát jelentő, másokért való társadalmi megbízatást, mint a család-tól elidegenítő, mindennapos maszokolást. Ez az ő egyszemélyes gémejkája.*

K. K.

Szülői kételyek

A lelkiismeret egyfolytában gyötör. Nem tudom, vajon jó szülő vagyok-e, olyan, aki ha bűntet, ha szeret, megtalálja az egyedül üdvözítő mértékét. Jól teszem-e, ha tiltok, s helyes-e, ha „megengedő magatartást” tanusítok. Akkor vagyok-e jó „anyamodell”, ha megtagadom gyermekemről azt, ami luxus ugyan, de „bezzeg a többi”-nek megadatik, avagy elhalmozom mindazzal, amire pénztárcámból telik. Neveljem-e szívem szerint szerénységre, szorgalomra, udvariasságra, tisztességre, miközben tudom, harcképtelenné teszem a bokán s állón ragdosókkal, a trágárszavakkal, a rágalmaikkal, az irigyekkel, a stréberrel, a szabálytalanul előzőkkel szemben. Miközben tudom, normáim szerinti önértékelése nem lesz adekvát környezetete itéletével, ezért csalódást, fájdalmat okozok neki. Késégeim közepette pedagógiai és lélektani könyvekhez fordulok, de megnyugtató választ nem kapok.

Attól tartok, nem én vagyok egyedül széles e házában, akinek eféle gondolat forognak a fejében. Föltűnően sok szó esik manapság a gyerekeinket fenyegető veszedelmekről. Még a nárkózis tényétörző hét pecsét is föl pattant, s a Szegeden rendezett tanácskozáson azzal a kijelentéssel döböntette meg hallgatóját a pszichiatérnök: egyetlen család sem lehet biztos abban, hogy gyermekét nem csábítja el a „bandaszellem”.

Hát valóban tehetetlenek vagyunk a szemünk fényeit fenyegető veszedelmek ellen? — Gondoltam, miközben gépkocsikat, kirakatokat főtörő, verekedő, fosztogató, emberéletre kezét emelő tizenévesekről olvastam a minap. Az nem lehet, hogy lelkiismeretes, tisztességes, művelt szülők szárnycsalók kirepülő „fiókkák” irányt téveszenek. Reménykedem, de a tények — amelyek legutóbb egy gyermek — és [j]úságvédelmi tanácskozáson hallottam —, önmagukért beszélnek. Hiába teremtöttük az elmúlt 40 évben kedvezőbb körülményeket a felnövő nemzedéknek, nem csökkent a hátrányos helyzetű fiatalok száma, a népbetegséggé vált alkoholizmus „megfertőzi” a tinédzsereket is, s egyre több lesz közülük bűnöző.

Az elmúlt tizenöt évben Szegeden 18 ezer új lakás épült föl, mintegy 55-60 ezer embernek teremtve új otthonot. Ez azt jelenti, hogy a lakosság egyharmada jobb életkörülmények közé került. Mégis szembe kell néznünk azzal a ténnyel: a veszélyeztetettség szempontjából — úgy tűnik —, mindegy, hogy a gyerekek hol élnek, a szülők melyik társadalmi réteghez tartoznak. Nem ritka a felresiklott életű gyermek vezető és értelmiségi családjában sem. A vizsgálatok szerint a hátrányos anyagi helyzetnél, a család magatartási hibáinál nagyobb súllyal esik latba a nevelés, a gondozás,

a felügyelet hiánya, a szülőlk helytelen életvitele, torz erkölcsi normái. Az életmód persze számos külső tényező is befolyásolja, amelyek közül jó néhány — kicsoda ellentmondás! — éppen a fejlődés számlájára írható. Hogy saját pátriánknl maradjunk: Szegeden rohamosan megnőtt a lakónépesség, a bejárókkal az itt tanulókkal együtt pedig tavaly 200 ezerre tettek a városban nappal tartózkodók számát.

Jóllehet, az emancipáció és a gazdaság oldaláról nézve pozitív eredmény, hogy nőtt a nők foglalkoztatóságának aránya, hatása azonban korántsem egyértelműen hasznos a családi élet szempontjából. Különösen nem az itt, a megyében, s ezen belül Szegeden, ahol viszonylag — Budapest után — a legtöbb a dolgozó nő. A textiliparban, a kereskedelemben, a közlekedésben, a szolgáltatások, az egészségügy területén munkát végelt asszonyoknak különösen nagy gondot jelent, miként oldják meg gyermekük felügyeletét. Ma már egyre kevésbé lehet számítani a nagyszülők, a rokonok közreműködésére, hiszen a hagyományos nagy-család fölbomlott, a kölcsönös segítségnyújtáshoz nem kedvez mai életmódunk, életkörülményünk. Miként szinte örök lelkiismeretfurdalással igyekszünk megfélelni szülői hivatásunknak, úgy érezzük, nem sikerül igazán eleget tenni gyermekink kötelességeinknek sem, amikor saját, idős, beteg anyánkról, apánkról is nekünk kellene gondoskodnunk. Sajnos cseperedő fiúunktól, lányunktól nemcsak a kenyérkereső foglalkozás rabolja el az időt, a figyelmet, hanem — az életszínvonal megmaradása miatt hajszolt — többletmunka is. Miközben a család anyagi helyzete javul, gyermekünk nyakába lakáskulcsot akasztunk, de lelki gondjai előtt nem tárjuk ki az ajtót. Sokuknak jut osztályrészül az egyik szülő elvesztésének érzése is, bár nem törvénytörő, hogy a válás a gyerekre való megválást is jelentse. Szeged egyébként a

bontási perekben is élénjár: tavaly 1000 házasságot kötöttek a városban és 451-et bontottak föl, nyolcvannal többet, mint az országos átlag. Itt tehát nem csak a nagy, hanem a kis család kötelekei is lazábbak, mint máshol.

Nem lehet ezektől az eljelentmondások tényektől függetlenül vizsgálni a ma és itt élő gyermekek életét. Egy SZOTE-fölmérés szerint a középiskolások, szakmunkástanulók csaknem 60 százaléka napi, jll. heti rendszerességgel fogyaszt alkoholt, s amit anyáink még mélyen elítéltek, egyre több fiatal nő nyúl a pohár után — gondoljai enyhülését remélve. A gyermek idegrendszérben egymásnak adják a kilincset a serdülő fiúk és lányok: a nárkózis, a prostitúció, az öngyilkossági kísérlet után vezetett ide útjuk, a bíróságra meg az elkövetett bűnesetek miatt kerültek. Tavaly például 214 fiatalkorú ellen emeltek vádat Szegeden.

From a cikket, s egyre jobban furdal a lelkiismeret. Feltve a magam és a más gyereket, kérdem: hol rontottuk el, hol ronthatjuk el? Mert mi, szülők muto-gathatunk ugyan mindenre és mindenkire, bűnbakot keresve, a saját felelősségünk alól azonban nem menthetjük föl magunkat. Bármilyen nehéz is gyereket nevelni ebben az eljelentmondások korszakban, bármilyen erős is a fiatalok rossz irányba húzó bandaszelleme, nekünk okos szervezéssel, áldozatok árán is teljesíteniünk kell emberi hivatásunkat: egészséges, tisztességes, boldog ifjút kell átsegíteniünk a fölött kel küszöbön.

Ezernyi kételyem között van ugyanis egy biztos támpont: olyan otthont kell teremtenünk, amelynek érzelmi erőtere vonzóbb minden más erőterénél. Akkor, azt hiszem, elegendhetjük útkeresésre induló gyermekünk kezét; nem fog eltévedni — és tévelyegni — a nagyvilágban. Nekünk pedig ez lesz a boldogító „fizeség”: a nevelés aggodalommal és sok örömmel teli éveieit. **Chikán Agnes**

Formát váltva

Vízen marad-e a hatyú?

Ha valaki a *Patyolat Vállalat* egyik-másik, nagy alapterületű felvevőhelyen leadja a mosni való inget, lepedőt, nem biztos, hogy üres kézzel kell hazamennie. Meglepően láthatja a szem elé kitért sok kabátot, öntényt, kötött holmit. Hát ennyien nem váltották ki, amit bevitték tisztítani? Egy kis kérdézőkódés után kiderül, hogy pár száz forintért mindegyik eladó.

Zsikó István igazgatótól kérdem, *honnan ez a sok gazdátlan holmi.*

— Ez csak egy a sok próbálkozásunkból. A MEH-től, Temaforgtól és más forrásokból felvásároljuk az általunk használhatónak vélt holmikat, melyek zöme nyugati import. Kitisztítjuk, gusztyosabbá, bizalomgerjesztőbbé tesszük, és így árusítjuk. A vállalat nyereségessége függ tőle, hogy mindegyik üzletünknl valamilyen módon *felszámoljuk a vesztésgforrásainkat.* A gazdasági kényszer vitt rá bennünket, hogy üzlethálózatunkat fokozatosan felülvizsgáljuk. Három szalonunkat szerződéses formában üzemeltetjük, kisebb felvevőhelyeinkből jó párat kiadunk albérlésre. Az egyikben például virágárusítás mellett jutalekért veszik át a tisztítandó holmikat. Móra-halmon viszont a Szekával közös helyen vagyunk, felezzük a költségeket. A megye területén harminc helyen kell az adottságoknak megfelelő megoldást megtalálni, hogy az állandó forgalom mellett növekvő kiadásainkat ellensúlyozzuk. *Új szolgáltatásokkal is próbálkozunk, például tolltisztítással, bőrből készült holmik rendbe hozásával.*

Mi az a közgazdasági környezet, ami hirtelen ennyit teendőt ad?

— A szolgáltatóvállalatok azért kerültek nehéz hely-

zetbe, mert a szabályozók az ipari, termelő vállalatokkal azonosnak. A többletelvonások és az olcsó, gyors igénykielegítés összhangját nem könnyű megtalálni. Az ár-emelés veszélyes fegyvernek bizonyulna, hiszen nekünk meg kell tartani megrendelőinket. Ez a lépés biztosan csökkentené az igényeket, a drágább szolgáltatás már egyre kevesebb ember számára lenne megfizethető. Emiatt a *Patyolat Vállalat* gazdálkodása is borotvaélen táncol. Így az év elején úgy döntöttünk, hogy egyszerűsített, *kisvállalati formában* működünk. El kellett mozdulni a holtpontról. Dolgozóink keresete elmaradt a környező munkahelyekéttől, így létszámgondjaink miatt már a határidőket sem tudtuk tartani, szaporodott a panasz a munkánkra. A régi formában a nagy állóeszköz-állományunk miatti, és a kényszerű gyorsabb kereset-növelés okozta adókat nem bírtuk volna elviselni. A kisvállalat adóztatása kedvezőbb, a bruttó jövedelem utáni 15 százalékot kell csak fizetnünk. Így most már az eddig szokásos 4-5 százalé helyett 8-9 százalékkal nőnek a keresetek. A nagyobb teljesítményeket pénzzel is tudjuk honorálni. Új ösztönzőrendszert alkalmazunk, a dolgozók a saját és mások munkáját is maguk minősítik. Már látszik az eredmény, csökken a munkaerő-vándorlás.

Az 1986-ban Új-Delhiben rendezendő szociológiai vilá kongresszus előkészületeiről Cseh-Szombathy László, a szociológiai tudomány doktora, a vilá kongresszus szervezőbizottságának elnöke számolt be a tanácskozáson. A szociológiai társaság 1985-ben végzett munkájáról Böhm Antal tudományos titkár tájékoztatta a résztvevőket

— *November elsejétől a küldöttgyűlés általános irányítása alapján dolgozunk. A nagy különbséget a megnövekedett felelősségben érzem.* A dolgozók a küldöttektől is számonkérnek, hogy mit végeztek. Emiatt mélyebben kell foglalkozniuk a felme-

rült problémákkal. A határozatok végrehajtásáért ők is felelősek, az ő érdekük is, hogy úgy mozgósítsák munkatársaikat, hogy elképzeléseink megvalósuljanak. Több ember javaslata, véleménye valószínű, hogy hitelesebben tárja fel hosszú távú feladatainkat. A kétszázhusz fős kollektívának egytizede vesz részt ebben a munkában. Az első próbatétel a jövő évi és a hetedik ötéves terv meghatározása. A valós helyzetet jól ismerik, ők találkoznak a lakosság által megfogalmazott igényekkel. Szükség lesz az ötletre az üzlethálózatunk felülvizgálatánál is. A jövő év áprilisától érvényes új béleti díjak, melyek fokozatosan az eddigiek kétszeresére nőnek, feladják a leckét. *Az eddigi kezdeményezéseink mellett újabbakra lesz szükség, hogy minél kevesebb üzletet kelljen bezárunk.* Ez csak az utolsó lépés lehet, előbb minden más lehetőséget meg kell ragadnunk. *A döntések kockázatait együtt könnyebben vállalhatjuk.*

T. Sz. I.

Tisztújító közgyűlés

A közgyűlésen átadták az Erdei Ferenc-emlékermeket. A kitüntető címben részesültek *Bokor Agnes* és *Pokol Béla* tudományos munkatársak.

A tisztújító közgyűlés megválasztotta a Magyar Szociológiai Társaság vezetőiségét. Az elnök **Kulcsár Kálmán** akadémikus, a titkár Böhm Antal kandidátus lett, alelnökökké Cseh-Szombathy Lászlót és *Andorka Rudolf* kandidátust választották. (MTI)

Születésnapi köszöntés

Képünkön (balról) az ünnepelt

Nyugdíjasként sem unatkozok *Fehér András*, a munkásszolgálat régi szegedi harcusa. A szegedi munkásság elnöki teendőit is ellátta, s a Tarján II. párt-szervezetben is tudják, mindig számíthatnak rá. A 80. születésnapját ünneplő *Fehér András* fiatalon került kapcsolatba a szervezett munkásokkal. 1924-től aktív tagja a pártnak, az illegálisban röplapokat terjesztett, plakátokat ragasztott. Hangsúlyozta, tette a dolgát *Koncz János*, a megyei, *Schmidt József*, a városi pártbizottság titkára köszöntötte

került az újjászervezett demokratikus rendörség köte-lékébe, ott teljesített szolgálatot nyugdíjazásáig. Közéleti munkásságát magas kitüntetésekkel ismer-ték el, tulajdonosa egyebek mellett a *Szocialista Hazáért Erdemrendnek*, a *Szolgálati Erdeméremnek*. Tegnap, hétfőn születésnapja alkalmából köszöntötték *Fehér András* megyei rendör-főkapitányságon és a városi pártbizottságon. A párt-testületek nevében *Koncz János*, a megyei, *Schmidt József*, a városi pártbizottság titkára köszöntötte